

Slovenski gozdarji so se izkazali s prijateljskim sprejemom in gostoljubjem ter odličnimi strokovnimi in drugimi predstavitevami, ki so bosanske gozdarje prepričale o odličnosti vseh segmentov slovenskega gozdarstva, ki temelji na visoki strokovnosti ter gozdu, gozdnemu delavcu in lastniku gozda, prijaznemu ravnanju z gozdom in še posebej na visoki kakovosti in učinkovitosti gospodarjenja z državnimi gozdovi. Med drugim jih je posebej navdušilo odlično sodelovanje strokovnjakov Zavoda za gozdove Slovenije in gozdarskih podjetij na terenu. O kakovosti in ohranjenosti naših gozdov pa so se seveda prepričali bosanski kolegi sami.

Ekскурzija je tako do popolnosti dosegla zastavljene cilje. Pridobljena spoznanja o dobrih pa tudi o nekaterih slabših straneh našega sedanjega gozdarstva jim bodo, ob spoznavanju izkušenj tudi drugih držav v tranziciji, lahko služila za uspešnejšo pripravo njihove gozdarske reforme, ob strokovni pomoči s strani našega projekta. V imenu projekta PHARE in njegove reforme gozdarske politike se tako iskreno zahvaljujem vsem slovenskim gozdarskim institucijam in podjetjem, ki so omogočila ekskurzijo, posebej pa vsem strokovnim kolegom, ki so v njej sodelovali.

mag. Franc Ferlin

Zanimivosti

Naravni gozdovi kavrija v Novi Zelandiji

Februarja letos sem obiskala Novo Zelandijo. Dežela je polna zanimivosti in narava je naravnost osupljiva. Naravni gozdovi zavzemajo 24 % celotne površine (27,2 mio ha), plantažni gozdovi 6 %, negozdne površine 19 %, kar 51 % pa si lastijo pašniki in obdelovalne površine. Na plantažah gojijo največ bora (*Pinus radiata*), in sicer 90,5 %, v manjši meri duglazijo (*Pseudotsuga menziesii*) in ostale eksotične drevesne vrste⁽⁴⁾.

Name kot študentko gozdarstva so med popotovanjem naredili največji vtis naravni gozdovi kavrija.

Kavri (*Agathis australis* (Lamb.) Steud.) spada v družino aravkarijevok (*Araucariaceae*). To so zimzelena drevesa, ki naravno uspevajo le na južni polobli. V rodu *Agathis* je 20 vrst in le *australis* je prisoten na Novi Zelandiji. Uvrščamo ga med iglavce, čeprav nas na prvi pogled njegovi listi prepričujejo, da je listavec. Izdajajo ga kroglasti storži, ki tako kot pri naši jelki razpadejo na drevesu. Mlado drevo ima ozko stožčasto obliko, z vejami po vsej dolžini debla. S starostjo pridobi višino, spodnje veje pa odpadajo. Sčasoma se zgornje veje razvijajo v masivno razprostrto krošnjo, ki izstopa nad vsemi drevesi in nadvlada gozdu. Drevo doseže višino od 30 do 50 m. Deblo je polnolesno, vendar s starostjo postane votlo, zato je starost drevesa težko določiti. Lubje se lušči v debelih luskah različnih velikosti, kar pomaga drevesu, da se znebi epifitov.

Kavri prevladuje v nižinskih predelih, navadno se razprostira od 300 m n. v. pa do morja. Najdemo ga

tudi v višjih nadmorskih višinah (810 m), kjer pa so drevesa zaradi stalnega vetra majhna in zvita.

Glavna značilnost kavrija je, da ima dve rastni dobi na leto, spomladi in jeseni. To velja le za drevesa, ki rastejo v optimalnih razmerah, kar pomeni toplo in vlažno podnebje s 1.000-2.500 mm padavin letno in srednjo letno temperaturo 13-16°C. Zanimivo je tudi, da v tem delu ni snežnih padavin.

Velik pomen predstavlja kavrijev les. Pred naselitvijo Evropejcev so ga starodavni prebivalci Nove Zelandije, Maori, uporabljali za gradnjo kanujev. Kavri je bil najpomembnejša drevesna vrsta v prvih 100 letih evropske naselitve. Les so pričeli močneje izkoriščati okoli leta 1820 in dosegli vrhunec leta 1905, ko so v enem letu posekali kar 29.600 m³ kavrija. Do sredine dvajsetih let tega stoletja so večino lesa posekali ali požgali. Količina lesa je upadala, in leta 1976 dosegla pičlih 1.202 m³. Uporaba lesa je bila večnamenska, največ pa so ga uporabljali za gradnjo hiš, ladij, mostov, izdelavo pohištva, ograj, sodov, železniških pragov, rezbarij in drugo. Seveda so danes zelo omejili izkoriščanje odraslega gozda (starost gozda 400-1.000 let). V prihodnosti naj bi se les odraslih dreves uporabljal le v izjemnih okoliščinah in v manjših količinah za gradnjo maorskih kanujev, izdelavo pohištva, skodel, rezbarij in furnirja.

Kot vsak iglavec tudi kavri izloča smolo. V primeru, da se lubje poškoduje ali da se zlomi veja, se prične iz nastale rane izcejati smola, ki rano zalije in

s tem onemogoči pronicanje vode v drevo oz. gnilobo. Tako lahko nastane celo večja t. i. bula smole, ki pa se sčasoma na zraku strdi. Zaradi nenehnega luščenja lubja pa taka precej velika bula odpade v bližino drevesa. Ta naravni proces je star že milijone let in poteka še danes. Kopal je skupno ime za razne fosilne in fosilno recentne smole, predvsem tiste, ki jih dajejo drevesa iz družin rožičevk, *Trachylobium*, *Hymenaea* in *Agathis* iz družine arukarijev. Ločimo fosilni in recentni kopal. Fosilni kopal je od odmrlih dreves v zemlji, recentnega pa pridobivajo z zarezovanjem živih drevesnih debel.

Maori so kopal uporabljali dolgo pred prihodom belcev. Služil jim je za razsvetlavo in kuhanje, saj ima visoko kurilno moč. Izdelali so celo svetilke, s katerimi so zvečer privabljali ribe, da so jih tako lažje ujeli. Kopal so uporabljali tudi za žvečenje. Fosilni kopal so odkrili v tleh starodavnih gozdov. Kopanje le-tega je zacvetelo okoli leta 1850, ko ga je kopalo kar 6.000-7.000 delavcev. Leta 1905 so ga izkopal 10.000 ton in večino izvozili. Kopal so uporabili v industriji za izdelavo različnih izdelkov, kot so visoko kakovostni laki, barve, linolej, eksploziva, sveče in lepila⁽¹⁾.

Naravni gozdovi kavrija sodijo med najstarejše na svetu in se razprostirajo na območju Northlanda, Aucklanda in polotoka Coromandla. Med bivanjem v Novi Zelandiji sem si ogledala gozd Waipoua na zahodni obali Northlanda. Tu se kavriju pridružijo tudi druge drevesne vrste kot so rimu (*Dacrydium cupressium*), totara (*Podocarpus totara*) in *Podocarpus ferruginoides*.

Tane Mahuta - največji kavri na svetu

Gozd obsega 12.851 ha in je od leta 1952 zaščiten⁽¹⁾. Glavni cilj v gozdu Waipoua je stopnjevanje njegove zaščitne, raziskovalne, rekreacijske in turistične vloge. Menim, da jim to zelo dobro uspeva, saj je gozd urejen za ogled, skozenj vodi tudi lepa, 6 km dolga pot.

Kavrijeva veja s storžem

Mlado drevo

Pohištvo in okrasni predmeti iz kakovostnega kavrijevega lesa (vse foto: Katja Muc)

Naraven gozd kavrija je v meni pustil pečat spoštovanja vrednega gozda. Na prvi pogled ti gozd ne pusti posebnih občutkov. Njegova lepota in drugačnost te zdramita tisti trenutek, ko zakorakaš vanj. Najprej te oplazijo viseče liane in veje mnogovrstnih grmov. Začudiš se ob velikanskih, 5-10 m visokih praprotih, vendar ti šele pogled na ogromna drevesa vzame sapo. Ko stojiš pred kavrijem s prsnim premerom 4,4 m, ti pogled nezavedno uhaja v višave. Valjasto deblo meri 17,7 m do prve veje. Drevo ima zavidljivo kubaturo, in sicer 244 m³. Maori so drevo poimenovali Tane Mahuta ali Gospodar gozda. Njegova starost je ocenjena na 1.250 let⁽⁸⁾.

Nova Zelandija je zelo raznolika dežela na južni polobli. Polna je naravnih zanimivosti - naravni gozdovi, ptice, podzemni svet jam, vulkanski vrhovi -, ki si jih je vredno ogledati. Zaradi ohranjenih naravnih gozdov pa je še posebno privlačna za gozdarje.

Za sodelovanje se zahvaljujem ge. Simone Donaldson in ge. Tini Kennedy z gozdarskega inštituta v Rotorui, ki sta mi priskrbeli večino gradiva.

Društvene vesti

Kronika celjskega gozdarskega društva za leto 1999

Leta 1999 je bilo v društvo včlanjenih 74 članov, od katerih jih je bilo na Zavodu za gozdove Slovenije, OE Celje, zaposlenih 42, na centralni enoti Zavoda eden, na Gozdnem gospodarstvu Celje 12, 11 je bilo upokojencev, trije so delali na gozdarskih zadrugah, štirje pa v privatnih firmah.

Društvo so vodili naslednji organi:

Izvršni odbor: Bojan Jurko - predsednik, Dušan Debenak - tajnik, Dani Šoster - blagajnik in člani: Sandi Gorenc, Srečko Bornšek, Rado Kokalj in Ivo Trošt.

Nadzorni odbor: Vlado Vrtačnik - predsednik in Jože Bovha ter Drago Đurasevič kot člana.

Plan aktivnosti, ki smo si ga zastavili na občnem zboru in na 3. seji IO društva, smo skoraj v celoti uresničili.

Pregled po mesecih:

Januar:

- 30. januarja 1999 smo na Rogli v peklenskem mrazu (- 17 stopinj) in vetru (70 km/h) organizirali društveno prvenstvo v veleslalomu. Na tekmovanje

Viri

1. BURNS, BR., LEATHWICK, JR.. Vegetaion Map of the Waipoua Forest Sancturay and Environs.- FRI Bulletin 143.
2. CLIFTON, N. C., 1994. New Zealand Timbers.- Wellington, GP Publications, 176 s.
3. ECROYD, C.E.. Biological flora of New Zealand, 8. *Agathis australis* (D. Don) Lindl. (*Araucariaceae*) Kauri.- New Zealand Journal of Botany, Vol 20-No. 2, s.17-36.
4. Ministry of Agriculture and Forestry. NZ Forest Industry Fact and Figures 99.- 1999, 22 s.
5. PETAUNER, T., 1993. Leksikon rastlinskih bogastev.- Ljubljana, TZS, 684 s.
6. RILEY, M., 1995. New Zealand Trees and Ferns.- Paraparamu, Viking Sevenses Ltd., 57 s.
7. <http://www.geocities.com/~earlecj/ar/au/australis.html>
8. <http://www.hmu.auckland.ac.nz:8001/gilchrist/matakohe/index.html>

Katja Muc

smo povabili tudi člane Koroškega gozdarskega društva. Tekmovalo je 18 članov našega društva in trije člani KGD. Razglasitev rezultatov je bila v gostišču Smogavc v Gorenju pri Zrečah.

Zmagovalci po kategorijah:
dekleta: Ida Oderlap - Kranjc
mladinci: Robert Hostnik
člani: Dušan Debenak
veterani: Edi Rautar

Februar:

Članom društva, ki niso zaposleni na ZGS ali GG Celje, smo poslali obvestilo o planiranih aktivnostih in priložili položnice, s katerimi smo jim omogočili obročno odplačilo članarine.

Marec:

- Na kmetiji Krošlovih na Kraberku je bil 12. marca 1999 redni letni občni zbor društva. Navzočih je bilo 39 članov društva. Občni zbor smo popestrili s predavanjem mag. Darija Krajčiča z gozdarskega oddelka Biotehniške fakultete. Sprejeli smo plan aktivnosti za leto 1999, sprejeli sklep o preimenovanju društva v